

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

ÁTIKTATVA: B/28

~~J/7313. számú~~

jelentés

**a hungarikumok védelméről szóló 77/2008. (VI. 13.)
OGY határozatban foglaltak 2010–2011. évi végrehajtásáról**

Előadó:

**Dr. Fazekas Sándor
vidékfejlesztési miniszter**

Budapest, 2012. május

Jelentés

a hungarikumok védelméről szóló 77/2008. (VI. 13.) OGY határozatban foglaltak 2010–2011. évi végrehajtásáról

I.

A hungarikumok védelméről szóló 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat [a továbbiakban: 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat] 5. pontjában az Országgyűlés felkérte a Kormányt, hogy a határozatban foglaltak végrehajtásáról, valamint a hungarikumok fenntarthatóságáról és hasznosíthatóságáról első alkalommal 2009. december 31-ig, azt követően két évente adjon tájékoztatást. A Kormány a 2010–2011. évi beszámolási kötelezettségének e jelentéssel tesz eleget.

II. Jogalkotás

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvény

A 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat 1. pontja kinyilvánítja, hogy a hungarikumok megőrzendő, egyedülálló nemzeti értéket képviselnek.

A 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat 2. pontja alapján a Kormánynak ki kell dolgoznia a tudomány, a kormányzatszervek, a regionális- és vidékfejlesztési intézményrendszer ágazati érdekképviselők és szakirányú civil szervezetek bevonásával a hungarikumok rendszerezését, valamint megőrzésének és hasznosításának lehetőségeit.

I. Előzmények

Az Országgyűlés 2012. április 2-i ülésnapján megszavazott, a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény [a továbbiakban: hungarikum törvény] jogi előzménye a 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat mellett a hízott kacsából és libából előállított termékek védelméről szóló 122/2008. (XI. 28.) OGY határozat [a továbbiakban: 122/2008 (XI. 28.) OGY határozat]. A 122/2008. (XI. 28.) OGY határozat 5. pontja alapján a Kormánynak az országgyűlési határozatban deklarált hungarikumokról – ideértve a magyarországi hízott kacsá- és libamájtermelést – törvényjavaslatot kell benyújtania az Országgyűlés elé.

A 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat 2. és 5. pontjában, valamint a 122/2008. (XI. 28.) OGY határozat 5. pontjában foglalt feladatok teljesítése (beleértve a hungarikum törvény előkészítését is) tekintetében a Miniszterelnöki Hivatal 2009-ben a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (amelynek jogutódja a Vidékfejlesztési Minisztérium) első helyi felelőssége mellett az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium bevonására tett javaslatot.

A hungarikum törvény kidolgozása a 2009-es év folyamán vette kezdetét. A kezdetektől kiemelt cél volt a hungarikumok pontos, átfogó és valamennyi szakterületre kiterjedő definíciójának meghatározása, mert a hungarikum fogalom szakágazonként és tudományterületenként mást és mást jelent, és enélkül sem a rendszerezésük, sem megőrzésük és hasznosításuk lehetőségei érdemben nem állapíthatók meg.

II. Fogyasztói felmérés

A Vidékfejlesztési Minisztérium [a továbbiakban: VM] a hungarikum törvény kapcsán 2010. február 21–24. között a **FOODAPEST** szakkiállítás és vásár keretében fogyasztói felmérést végzett, ahol megkérdezéssel és önkitöltős kérdőívvel történt a vizsgálat.

A kérdőívben minden fogyasztó leírhatta véleményét, hogy személy szerint mit tart hungarikumnak.

A válaszadók közel 40%-a élelmiszeripari termékek felsorakoztatásával próbálta meghatározni a hungarikum fogalmát.

Szellemi termékre a megkérdezettek csupán 0,8%-a gondolt. Volt olyan válaszadó, aki többek között Puskás Öcsit vagy a szép magyar nőket hozta fel példaként.

Azok, akik igyekeztek mondatokba foglalni a hungarikum fogalmát, a „jellegzetes magyar termék”, a „hagyományos”, a „Magyarországon előállított termék” jelzőket, valamint a „Magyarországhoz kapcsolódó termék” kifejezéseket használták leginkább. Ugyanakkor sokan fontosnak tartották, hogy magyar alapanyagból, magyar termelő készítse, a helyi specialitásoknak megfelelően (tájegységre jellemzően). A „tradicionális termék” vagy a „kiváló minőség” jelzőkre a megkérdezettek 3%-a gondolt.

III. A hungarikum törvény előkészítése

A hungarikum törvény előterjesztése szerepel a Nemzeti Együttműködés Programja című dokumentumban, a III/1/1.5. A magyar mezőgazdaság megújítása címszava alatt, nevezetesen: „*El kell érni, hogy a nemzeti kiutat jelentő **hungarikumaink** kiemelt védelemben és támogatásban részesüljenek. A hungarikumok megtartása, leltározása és méltó támogatása nemzeti ügy, elsőrendű kormányzati, állami és társadalmi feladat kell, hogy legyen.*” Ugyanezen dokumentum III/1/1.7. A magyar termékek, áruk, termelők, fogyasztók védelme címszava alatt pedig a következő olvasható: „*A magyar innovációk, szakértelem a globális piacokon (egészségipar, víz alapú gazdaságfejlesztés, **hungarikumok**) jól értékesíthetők lennének, ha az elméleti és gyakorlati tudás vállalkezési láncok keretében egyesülne. Ennek érdekében fejlesztjük a kockázati tőketársaságokat, valamint a horizontális és vertikális üzleti láncokat, a klasztereket és a szövetkezéseket.*”

A hungarikum törvény a társadalmi és szakmai érdekeket és elvárásokat figyelembe véve új hivatalok és szervek felállítása helyett a meglévő közigazgatási struktúrára, a társadalmi és civil szervezetekre és a meglévő rendszerek egységes gyűjteménybe való integrálására, valamint a meglévő múzeumi hálózatra épít.

IV. A hungarikum törvény rövid összefoglalása

A hungarikum törvény egy kerettörvény és a vázát adja annak a szabályozási rendszernek, amelyen keresztül megvalósul a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok körének a meghatározása. A hungarikum törvény alapján első lépésben a nemzeti értékek felkutatására kerül sor, majd ezt követi azok dokumentálása, rendszerezése, népszerűsítése, a jelenlegi és a jövő nemzedékkel történő megismertetése és ápolása. A cél a minél szélesebb körben megvalósuló gyűjtőmunka, semmi esetre sem a kirekesztés és az egyéni érdekek megvalósítása.

Fontos kiemelni, hogy valamely érték nemzeti értékévé vagy hungarikummá minősítése nem érinti annak egyéb jogszabályok alapján fennálló védettségét. (Ilyen egyéb védettség például a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a

közművelődésről szóló 1997. évi CXL törvény, vagy a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény.)

A hungarikum törvény célja:

- felismerni, számba venni nemzeti értékeinket annak érdekében, hogy ebből egy közös nemzeti nyilvántartás, adatbázis készüljön;
- a gyűjtőmunkát a lehető legszélesebb körű kiterjesztéssel végezni;
- gondoskodni ezen értékek megismeréséről;
- kiválasztani az így elkészült értéktárból a leginkább közös értékeinknek tekinthető hungarikumokat;
- a nemzeti értékek és a hungarikumok minél szélesebb körben történő megismertetése belföldön és külföldön egyaránt;
- gondoskodni a nemzeti értékek és a hungarikumok fennmaradásáról, védelméről, ezzel is erősítve a hazai gazdaságot.

A különböző értéktárakban lévő nemzeti értékekből épül fel az 1. számú melléklet szerinti ún. **Magyar Nemzeti Értékpiramis** [a továbbiakban: nemzeti értékpiramis]. A nemzeti értékek közül a **Hungarikum Bizottság** [a továbbiakban: HB] választja ki a hungarikumokat. A nemzeti értékek azonosításának rendszerét a 2. számú melléklet szemlélteti.

A nemzeti értékpiramis első lépcsőfokát a **települési értéktárak** adják, amelyeket fakultatív feladatként elkészíthetnek a települési önkormányzatok. Ezen értéktárak adatait a megyei szintre kell megküldeni, megyei szint hiányában pedig közvetlenül a HB-nek. Hasonló módon a megyei önkormányzatok **megyei értéktárat** hozhatnak létre, amelynek adatait a HB-nek küldik meg.

Az egyes minisztériumok ugyancsak rendszerezik saját nemzeti értékeiket (**ágazati értéktár**), és azt megküldik a HB-nek. A nemzeti értékek részét képezik az európai uniós oltalommal rendelkező nemzeti értékek, valamint a nemzetközi elismerésben részesített nemzeti értékek.

Gyűjtőmunkát magyarországi és határon túli társadalmi szervezetek, csoportok is végezhetnek, de bármely természetes személy is kezdeményezheti valamely nemzeti érték felvételét valamely értéktárba.

A HB a hozzá megküldött listákat a **Magyar Értéktárban** összesíti, rendszerezi és külön jogszabály alapján választja ki azokat az értékeket, amelyeket hungarikummá minősít, amelyek így a **Hungarikumok Gyűjteményébe** kerülnek. A hungarikum törvény külön rendelkezik azokról a nemzeti értékekről, amelyek külön minősítési eljárás nélkül, a törvény erejénél fogva hungarikumnak minősülnek. Így az európai uniós oltalommal rendelkező vagy más nemzetközi elismerésben részesített nemzeti értékek külön elbírálás nélkül, a törvény erejénél fogva hungarikumoknak minősülnek.

A HB elnöke a vidékfejlesztésért felelős miniszter, titkársági feladatait pedig a VM látja el. Szakmai háttérmunkát végeznek az ún. **ágazati szakbizottságok** a HB feladatainak előkészítésére, segítésére, illetve végrehajtására. Ezekben a szakbizottságokban kapnak helyet az érintett szakmai kamarák, egyéb szakmai és társadalmi szervezetek, szakértők, kutatók, oktatók stb.

A szabályozás fontos része a **hungarikum tanúsító védjegy**. A hungarikum termékek előállítására kis- és középvállalkozások beindítását indukálja, valamint az ipari vállalkozások számára is fejlesztési lehetőségeket kínál, ezért hosszú távon javítja azok életképességét.

Mindezzel bővül a választék a kereskedelemben és vendéglátásban. Célrányos fejlesztéssel részévé válhat vidékfejlesztési programoknak, hozzájárulhat a vidéki turizmus fellendítéséhez. Mindez hatással van a település, régió és összességében az ország arculatára, vonzerejére. A hazai kis- és középvállalkozások életképességének növelésével együtt mindez hosszabb távon a gazdasági növekedés irányába mutat. A 3. számú melléklet szemlélteti a hagyományos termékek fejlesztésének eredmény-piramisát.

A cél, hogy minél több termék viselje a hungarikum védjegyet. A védjegy használati jogát pályázati úton lehet majd elnyerni.

A hungarikum törvény végrehajtásához szükséges szabályokat kormányrendelet állapítja meg.

V. *A hungarikumok rendszerezésének lehetséges irányvonalai*

A piacra jutáshoz a hungarikum termékek nyilvántartásba vétele szükséges, de nem elégséges feltétel. A fogyasztók által elvárt és megszokott minőség folyamatos fenntartása és ellenőrzése, átfogó marketing és kommunikációs stratégia kidolgozása, a hazai piaci lehetőségek bővítése és célirányos külpiaci promóciós tevékenység szükséges ahhoz, hogy ezek a termékek ismertté és keresetté váljanak a fogyasztók körében.

Az ipari termékek rendszerezése, besorolása jelenleg egyrészt a Termékek és Szolgáltatások Osztályozási Rendszere, másrészt a hagyományos ágazati felosztás alapján történik. Az ipari termékek területén jellemző, hogy a felhasználói igények változásával, a technika fejlődésével mind újabb és újabb termékek jelennek meg, a régi termékek elavulnak, használói száma folyamatosan csökken. A termékek változása, cserélődése időben viszonylag igen gyorsnak tekinthető.

Magyarországon, az ipar területén a porcelánipar egyes gyártóinak a termékei (ajándéktárgyak, használati tárgyak) sorolhatók a hungarikumok közé. E gyártók a következők: Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt., Zsolnay Porcelánmanufaktúra Zrt., Hollóházi Hungarikum Nonprofit Kft. A Hollóházi Porcelán Manufaktúra Zrt. megszűnt. A cég ugyanis 2011 májusában fizetéképtelenné vált és felszámolási eljárás indult ellene. A cég többségi tulajdonosa, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. a hollóházi köedény- és porcelángyártás hagyományainak őrzésére és fenntartására, valamint a térség foglalkoztatására való tekintettel új stratégiát dolgozott ki, amelyet a 100 %-os állami tulajdonú, Hollóházi Hungarikum Nonprofit Kft. keretein belül működtet a továbbiakban. Ennek köszönhetően a felszámolási eljárás ideje alatt, és azt követően is zavartalan a gyártás, és az értékesítés. Az átalakítás fő célja a hungarikum értékű hollóházi porcelán megőrzése és hírnevének biztosítása. A Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt.-ben lévő 25+1% állami részesedés pedig tartós állami tulajdonba vételre került a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény alapján.

Hungarikumnak lehet tekinteni a játékok területén a Rubik kockát, de az ipar területén kiváló történelmi példa a Kandó villanymozdony, a Csonka féle porlasztó. Az előbbieken kívül a kézművesség jellegzetes termékei (halasi csipke, kalocsai hímzés, pingálás, csikóbőrös kulacs, lószerszámok, fazekas termékek, karikás ostor stb.) vehetők számításba.

A kultúra területén a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvényben már szerepel a hungarikum fogalma. A törvény alkalmazásában hungarikum „a Magyarország mindenkori területén megjelent minden, továbbá a külföldön magyar nyelven, magyar szerzőtől, illetőleg magyar vonatkozású tartalommal keletkezett valamennyi dokumentum, függetlenül attól, hogy nyilvánosságra hozták-e vagy sem.” Azonban ez a definíció csak a levéltári és könyvtári szakterületre vonatkozik, annak más szakterületre történő átültetése túlságosan tágá tenné a védendő értékek körét.

A levéltári szakterület a hungarikum fogalmát többes számban – Hungarica – gyűjtőfogalomként használja, és a nem a mai Magyarországon őrzött, hanem a külföldi levéltárakban található magyar vonatkozású levéltári források összességét érti alatta. A nemzetközi levéltári példák ugyanezt a tartalmat tükrözik, így pl. Russica: az orosz történelemre vonatkozó bárhol fellelhető források összessége, Germanica: a német történelmi vonatkozású írott forrásanyag, Turcica: a török vonatkozású források. A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény [a továbbiakban: Ltv.] 17. § (2) bekezdés d) pontja értelmében a Magyar Országos Levéltár feladata, hogy feltárja, központilag nyilvántartsa és gyűjtse (másolatban beszerezze) a magyar vonatkozású külföldi levéltári anyagot.

A múzeumi szakterületen a néprajznak a nemzeti kulturális megnyilvánulásokat vizsgáló területe elvben mindennel foglalkozik, illetve múzeumi szinten mindent gyűjt, ami adott terület kulturális életét jellemzi. A néprajz, az antropológia egy korábbi korszakára jellemző volt az etnikus specifikumok keresése és feltérképezése, azaz annak vizsgálata, milyen kulturális vonások tesznek egyedivé egy-egy táji, regionális vagy éppen nemzeti kultúrát. Ezt a megközelítést egyaránt alkalmazták az anyagi kultúrára és a folklóralkotásokra. A módszer azért szorult mára háttérbe, mert elfogadottá vált, hogy a vizsgált jelenségek állandó kölcsönhatásban jönnek létre, változnak a közeli vagy távolabbi környezet hatásaira. Éppen ezért tudományosan rendkívül nehéz értelmezni, hogy mi a specifikusan magyar viselet, faragás vagy nyereg.

A néprajztudomány számára érdekesebb viszont az a folyamat, ahogyan bizonyos kulturális jellegzetességek adott közösségeken belül identitáshordozóvá válnak, számukra például a magyarságot jelenítik meg. Ez utóbbi keretében jöhetnek szóba a következő hungarikumok: cifraszűr, suba, szücsbárány, csikósnyereg, matyó hímzés vagy a kalocsai hímzés.

A speciálisan magyar természeti és műkincsek védelme és népszerűsítése a múzeumaink feladata. E feladat ellátásának az intézmények eleget tesznek.

A művészeti terület is támogatja a hungarikumok jegyzékbe vételét, javaslatok között szerepel például a magyar cigányzene. A zenei javaslatok között szerepel a Kodály Zoltán nevével fémjelzett zenepedagógiai módszer, a Liszt Ferenc Zeneakadémia, a magyar népzene kutatás - zenei stílusrend, a tárogató és a magyar cimbalom kulturális hungarikummá nyilvánítása.

Irodalmi szakterületen a hungarikum fogalom használata csak szűkebb értelemben merült fel: emigráns gyűjteményünk építése során. A nemzeti irodalom feltárását szolgálta a Magyar emigráns írók és műveik című adatbázis, mely kb. 6500 szerzőt és több mint 21 ezer műcímet tartalmaz, ezzel részben pótolja a szerzői hungarika bibliográfia hiányát.

Mivel magyar vonatkozású tartalma a teljes magyar irodalomnak van, ezért típusától függetlenül irodalmi múzeumaink gyűjteményeinek (magyar szerzők műtárgyainak illetve külföldi szerzők magyar vonatkozásainak) mindegyike hungarikumnak is nevezhető. Ez így túl tág fogalom, szűkítése nemcsak ellentmondana a kulturális örökség védelméről kimondott – a gyűjtés komplexitására súlyt helyező – előírásnak, hanem a szűkítés alapjának, fogalmi tartalmának és kritériumainak hiányában megoldhatatlan lenne.

A hungarika és a hungarikum szó értelmezése közötti különbség megfogalmazása is fontos. Könyvtári szóhasználatban létezik területi, szerzői és tartalmi szempontok alapján megkülönböztethető hungarika. A hungarika talán kulturális értelemben használatos. Az UNESCO Memory of the World/Világemlékezet nemzetközi listáján szerepel így a Bibliotheca Corviniana. (Továbbá Kőrösi Csoma Sándor MTA Könyvtárában őrzött

Archívuma, Tihanyi Kálmán televíziós képcsővel kapcsolatos találmánya, Bólyai János Appendix c. munkája, valamint Magyarország első hiteles térképe, a Tabula Hungariae.)

A kulturális szakterületen megjelenő nehezen körülhatárolható és még nehezebben rendszerezhető nemzeti specifikumok védelmét számos jogszabály és program igyekszik biztosítani. A szellemi kulturális örökség megőrzéséről szóló, Párizsban, 2003. év október hó 17. napján elfogadott UNESCO egyezmény kihirdetéséről szóló 2006. évi XXXVIII. törvény a kultúráért felelős miniszter hatáskörébe utalja az UNESCO egyezményből következő állami feladatokat. A 2006. évi XXXVIII. törvény végrehajtása érdekében 2008 szeptemberében, a kultúráért felelős miniszter tanácsadó testületeként megalakult a Szellemi Kulturális Örökség Magyar Nemzeti Bizottság [a továbbiakban: nemzeti bizottság] és megkezdődött a nemzeti hálózat építése. A szakmai feladatok elvégzésére megbízást kapott az Európai Folklór Központért Egyesület és a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum. Folyamatban van erdélyi, felvidéki és vajdasági szakmai szervezetek megbízása is. Az elképzelések szerint a hálózatépítés a megyékben, a kistérségekben, a településeken, szakmai intézmények és civil szervezetek körében folyik tovább.

A kultúráért felelős miniszter az UNESCO egyezménynek megfelelően létrehozta a szellemi kulturális örökségi elemek nemzeti jegyzékét. Erre a jegyzékre – a nemzeti bizottság 2008. évi ülésének javaslatára – a kultúráért felelős miniszter felvette a mohácsi busójárást, illetve a Népművészet Mestere kitüntetés díjazottjainak tudását. A mohácsi busójárást a kultúráért felelős miniszter egyúttal felterjesztette az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára. A jelölést az UNESCO 2009. évi kormányközi bizottsági ülése elfogadta, így hazánk már ezzel az elemmel szerepel a listán.

A szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékén szereplő elemek:

1. Busójárás Mohácson – maszkos farsangvégi télűző szokás (2008)
2. A Népművészet Mestere díj kitüntetettjeinek tudása és tevékenysége (2008)
3. A kunsági birkapörkölt karcagi hagyománya (2009)
4. Élő hagyományok Kalocsa kulturális terében: hímzés, viselet, pingálás, tánc (2009)
5. Mezőtúri fazekasság (2009)
6. A magyar solymászat (2010)
7. A halasi csipkevarrás élő hagyománya (2010)
8. Matyó örökség – a hímzés, viselet folklór továbbélése (2010)
9. Pünkösdi templomdíszítés Mendén. Tavaszköszöntő egyházi szokás (2011)
10. Tikverőzés Mohán. Maszkos, alakoskodó, farsangi szokás (2011)
11. Emmausz Bólyban. Húsvéthétfői népszokás (2011)

A szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére felvett elemek közül Magyarország az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára évente egy alkalommal terjeszthet fel elemeket. 2011. március 31-ig Magyarország a *Matyó örökség: viselet, hímzés, folklór* elnevezésű örökség-elemet terjesztette fel az UNESCO reprezentatív listájára. A magyar solymászat elnevezésű örökség-elem esetében pedig – tekintve, hogy a már reprezentatív listán szereplő *A solymászat élő emberi öröksége* elem közös nemzetközi felterjesztéshez szeretne utólag csatlakozni Magyarország – egy jóval bonyolultabb és az UNESCO-ban eddig példa nélküli eljárás keretében sikerült benyújtani a felterjesztést. Erről a két nemzetközi jelölésről a döntés 2012-ben várható.

A szellemi kulturális örökség megőrzését célzó, az UNESCO által elismert legjobb gyakorlatok listájára Magyarország „A táncház-módszer mint a szellemi kulturális örökség megőrzésének magyar modellje” című jelölését terjesztette fel, amelyet az UNESCO egyezmény kormányközi bizottságának 2011. november 25-i ülése elfogadott, így ez az elem már a nemzetközi regiszterben is szerepel.

Az agrárium területén számos hungarikumnak minősülő mezőgazdasági terméket és élelmiszert tartalmaz a „Hagyományok – Ízek – Régiók” című gyűjtemény. E termékek az Európai Bizottság [a továbbiakban: Bizottság] által működtetett közösségi élelmiszer-minőségi rendszerekben ismerhetőek el és oltalmazhatók az Európai Unió [a továbbiakban: EU] valamennyi tagállamára kiterjedően. Az agrárium hungarikumainak rendszerezése és oltalma tehát mind nemzeti mind közösségi szinten megoldott.

A nemzeti gasztronómiai kultúrák nemzetközi elismertetésének számos példáját ismerjük. Az olasz gasztronómia kultúra „mediterrán diéta” néven 2010 novemberében felkerült a szellemi kulturális örökség listára. Ezen a listán szerepel a francia ünnepi étkezés is. A „spanyol reggeli” nemzetközi elismertetésére irányuló kezdeményezésről az idén szereztünk tudomást. A VM szükségesnek tartja a nemzeti összefogást a gasztronómia kultúránk, mint kiemelkedő nemzeti értékünk nemzetközi szintű elismertetése érdekében. Ez a törekvés összhangban áll a hungarikum törvény célkitűzéseivel is.

A VM nagy gondot fordított 2011-ben hazánk európai uniós elnökségi féléve alatt a Magyarországon megrendezett informális miniszteri és egyéb hazai uniós rendezvényeken is a gazdag gasztronómiai kultúránk bemutatására. Ez a célkitűzés a különböző uniós rendezvényeken nagy elismerést aratott.

A Hungarikumokról rendezett konferenciák felsorolását a 4. számú melléklet tartalmazza.

III. A Hagyományok – Ízek – Régiók Gyűjtemény

Az Országgyűlés a 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat 3. pontjában felkérte a Kormányt, hogy vizsgálja meg a hungarikumok körébe tartozó, Hagyományok – Ízek – Régiók program keretében létrejött, a hagyományos mezőgazdasági termékeket és élelmiszereket tartalmazó gyűjtemény bővítésének és hasznosításának, valamint a határon túli magyarok lakta területeken való gyűjtőmunkához szakmai segítség nyújtásának lehetőségét.

I. A Hagyományok – Ízek – Régiók program története

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 1998-ban, az EU Euroterroirs Programjához csatlakozva indította el a Hagyományok – Ízek – Régiók [a továbbiakban: HÍR] programot azzal a célkitűzéssel, hogy létrehozza Magyarország hagyományos és tájjellegű mezőgazdasági termékeinek gyűjteményét, és elősegítse a gazdasági hasznosításukat.

A HÍR program vezette be a hagyományos és tájjellegű termék fogalmát Magyarországon. Ez a fogalom kifejezi a helyi közösségekben kialakult gyártási ismeretek generációkon keresztül történő továbbadását. A hagyományos és tájjellegű termékek hármasszoros dimenziója a hely, a kultúra és a hagyomány, valamint az idő. A hagyományos és tájjellegű termékek különleges minőségét tehát a termékhez kötődő táj, történet és kultúra határozza meg.

Az Európai Gyűjtemény kritériumrendszere és a hazai sajátosságok figyelembevételével kialakított követelményrendszer alapján azok a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek kerülhettek a listára, amelyeket hagyományos módon állítanak elő, és egy adott tájegységhez köthető módon, legalább 50 éves történelmi múltjuk van, ugyanakkor ma is létező, az adott

térségben ismert és forgalmazott termékek. Ennek megfelelően a magyar HÍR gyűjteményben 300 hagyományos és tájjellegű mezőgazdasági termék és élelmiszer (kivéve borok és ételreceptek) szakmai-történeti leírása került összegyűjtésre régiónkénti és azon belül ágazati bontásban.

A program elnevezésének és a program által felhalmozott szellemi javaknak a teljes körű jogi védelme érdekében a „HAGYOMÁNYOK-ÍZEK-RÉGIÓK” színes ábrás védjegyként bejegyzésre került a Magyar Szabadalmi Hivatalnál. A HÍR védjegy jogosultja a VM, a védjegy használója pedig az VM költségvetési intézményeként működő Agrármarketing Centrum [a továbbiakban: AMC]. A minisztérium a HÍR védjegyet 2002. március 12-én jelentette be. A védjegyoltalom időtartama 10 év és az oltalom 10 évenként megújítható.

A HÍR termékleírások gyűjteménye kétkötetes, színes fényképekkel gazdagon illusztrált könyvvé szerkesztve eddig 3 kiadásban jelent meg. Ugyancsak kiadásra került a könyv CD változata magyarul, majd az EU-hoz való csatlakozásunkkor angol és német nyelven is.

II. A HÍR védjegy használatának elnyerését célzó pályázat

A HÍR Program eredményeként létrejött 300 hagyományos és tájjellegű termék leírását tartalmazó gyűjtemény kiváló alapokat teremt azok európai uniós elismertetéséhez. Ez a gyűjtemény írta le először azt az öt pálinkát, amelyek ma közösségi oltalmat élveznek az EU valamennyi tagállamában. A gyűjteményben szerepelnek azok a termékek is, amelyek uniós oltalmának elismerése a Bizottság előtt folyamatban van. Nemrég kezdetét vette a HÍR gyűjtemény aktualizálását, illetve bővítését célzó hasznosítási program, 2009 óta pedig évenként kiírásra kerül a HÍR védjegy használati jogának elnyerésére szóló pályázati felhívás.

Jelenleg a HÍR program minisztériumi szintű koordinátora az Élelmiszer-feldolgozási Főosztály, a program megvalósításáért pedig az AMC a felelős.

A HÍR védjegy, mint megkülönböztető minőségi jel:

- hozzájárul a versenyképesség növeléséhez,
- minőségi garanciát nyújt a fogyasztónak a termék hitelességéről,
- jogi védelmet jelent az előállítónak a tisztességtelen piaci versennyel szemben,
- a vidék fenntartható fejlesztésének hatékony eszköze.

A HÍR védjegy használati jogosultságát eddig elnyert 75 termék felsorolását az 5. számú melléklet tartalmazza.

2011 ősze óta már határidő nélkül, folyamatosan lehet pályázni. A pályázati kiírás és az ahhoz tartozó anyagok az AMC internetes oldalán megtalálhatóak.

Elkészült az összehajtható, színes HÍR szórólap is, amelyet a VM és az AMC vásári megjelenései és szakmai konferenciái alkalmával terjeszt.

III. Az Agrármarketing Centrum által megvalósított célkitűzések

Az AMC kiállításokat, vásárokat, gasztronómiai rendezvények szervez, illetve kivitelez, kiadványokat szerkeszt, PR és reklámtevékenységet folytat, ezáltal is elősegítve a vidéki élelmiszer-előállítási hagyományok megőrzését és ápolását. A HÍR gyűjteményben szereplő termékek népszerűsítése, a termékek gyártóinak támogatása évek óta szerepel az AMC programjában.

2010-ben az AMC a hazai gasztronómiai kultúra részét képező HÍR gyűjtemény termékeinek további népszerűsítését tervezte rendezvények, kiállítások alkalmával a hazai közönség és a hazánkba látogató külföldi turisták körében.

Fő célkitűzések voltak:

- a már meglévő HÍR termékek előállítói adatbázisának bővítése és újabb, hagyományos termékeket előállító termelők ösztönzése a HÍR gyűjteménybe való bekerülésre a HÍR védjegy használati jogának megszerzésével;
- a HÍR védjegy használati jogát elnyert termelők, előállítók számára a közösségi marketing programjaik során kiemelt lehetőséget biztosítani a HÍR kiállításokon, rendezvényeken, értékesítés ösztönző akciókon termékeik bemutatása és árusítása;
- a HÍR védjegyes termékek előállítóinak tájékoztatása az uniós oltalmi lehetőségekről.

Kiemelt rendezvény volt a **III. Híres Íznapok** a Vajdahunyad Várban 2010. augusztus 28-29. között. Az eseményen elsősorban a VM által kiemelten kezelt HÍR gyűjteményben szereplő termékeket, valamint a Kiváló Magyar Élelmiszer [a továbbiakban: KMÉ] védjegyet viselő termékeket ismerhette és kóstolhatta meg a nagyközönség, a hagyományos magyar termékeket előállító termelők, gyártók, kis- és közepes vállalkozások közreműködésével.

Egyéb, regionális rendezvényeken való HÍR megjelenés támogatása

Az AMC támogatási szerződést kötött a Magyar Cukrász Iparosok Országos Testületével a HÍR programhoz kapcsolódó Év Cukrásza verseny-döntő (Budapest, 2010. október 19–22.) technikai feltételeinek biztosítása, az esemény beharangozása, HÍR cukrásztermékek kóstoltatása támogatására. A támogatás célja volt a HÍR gyűjteményben szereplő cukrászati termékek (Dobostorta, Mignon, Pozsonyi kifli és Rákóczi túrós) elkészítésének bemutatása, a cukrászat hagyományának ápolása.

A MOSZI Országos Szikvízkészítő Ipartestülettel a szikvízkészítők marketingtevékenységét az AMC ugyancsak támogatta, melynek során TV reklámfilm készítésére és sugárzására került sor.

Az AMC támogatási szerződést kötött a Centrál Európa Alapítvánnyal az Édes Sült tészták és sütemények a kora újkortól, gasztronómiai történeti konferencia megrendezésére is.

Reklámeszközök, promóciós anyagok, kiadványok készíttetése

2010-ben elkészült a HÍR tájékoztató füzet, mely bemutatja a HÍR program jellemzőit és a termékpalettát, valamint tartalmaz egy rövid EU kitekintést is a földrajzi árujelzőkről.

Kiemelt rendezvény volt 2011-ben is a **IV. HÍR-es Íznapok** a Vajdahunyad Várban augusztus 27–28. között. Az immár hagyományosnak számító eseményen a HÍR gyűjteményben szereplő termékeket, valamint a KMÉ és HÍR védjegyet viselő termékeket ismerhette, vásárolhatta és kóstolhatta meg a nagyközönség. A hagyományos magyar termékeket előállító termelők, gyártók, kis- és közepes vállalkozások közreműködésével, megrendezésre kerülő esemény igen nagy sikert aratott a kilátogató közönség körében. Az esemény kiegészült a Kézműves Magyar Ízek Kft által szervezett 15 kiállítóval, így összesen 53 termelő jelenléte emelte az esemény fényét.

Reklámeszközök, promóciós anyagok, kiadványok készíttetése

2011-ben molinók, receptlapok, prospektusok (utánnnyomással), reklámtárgyak készültek mintegy 3,2 millió forint értékben.

HÍR megjelenés fesztiválokon, kereskedelmi forgalomban

AMC által támogatott rendezvények pályáztatás formájában valósultak meg, azonban ezek a pályázatok nem a HÍR, hanem egyéb (A12) költségvetési soron szerepeltek. Mintegy 95 millió forint keretösszegeből 10 millió forint értékben fogadott be pályázatot az AMC HÍR témakörben.

Mintegy 85 millió forint értékben, a hungarikum témában meghirdetett pályázat címe a következő volt: Élelmiszerek, kiemelten Hungarikumok a Magyar Élelmiszerkönyv különleges és prémium minőségű termékei és a kézműves élelmiszerek bemutatása belföldi fesztiválokon, rendezvényeken.

A 10 millió forint értékben, HÍR témában meghirdetett pályázat címe a következő volt: Hagyományok-Ízek-Régiók/HÍR/ gyűjteményben szereplő élelmiszerek – belföldi fesztiválokon, rendezvényeken történő bemutatása.

HÍR megjelenés az OMÉK-on

A KMÉ védjegyes partnerek bemutatkozása mellett a HÍR védjeggyel rendelkező termelők is lehetőséget kaptak a bemutatkozásra a 75. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállításon (Budapest, Hungexpo, 2011. szeptember 28. – október 2.)

A 2 db. 250 m² alapterületű standot a MAHÍR Kiállítás és Rendezvény Kft építette fel.

Az OMÉK-on a KMÉ – HÍR – AMC megjelenés a teljes 500 m² kivitelezése az OMÉK-ra elkülönített költségvetési forrásból, mintegy 25 millió forint értékben valósult meg.

IV. További célkitűzések

A benyújtott pályázatok száma és magas színvonala is azt mutatja, hogy az elkövetkező években várhatóan tovább fog gyarapodni a HÍR védjegyet viselő mezőgazdasági termékek és élelmiszerek száma. A HÍR-es Íznapok immáron hagyományosan minden évben megrendezésre kerül. A remények szerint a fogyasztók megismerik és tudatosan keresni is fogják ezeket a hagyományos és tájjellegű termékeket. Emellett a HÍR gyűjtemény, valamint a HÍR pályázat előszobája lehet az egyes termékek uniós oltalmának a megszerzéséhez is.

Amennyiben a HÍR védjegyrendszer nemzeti élelmiszer-minőségi rendszerként való elismerése és működtetése megvalósul, a jövőben megnyithatóvá válhat az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendeletben meghatározott I. tengely keretében az élelmiszer-minőségi rendszerekben részt vevő mezőgazdasági termelők támogatására vonatkozó intézkedés.

IV. Élelmiszer-minőségi rendszerek az EU-ban

Az Országgyűlés a 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat 4. pontjában felkérte a Kormányt, hogy ösztönözze az agrártermékek eredet-megjelölései és földrajzi jelzései közösségi oltalmának megszerzését, valamint a hagyományos különleges tulajdonságú termékek közösségi elismerését.

I. A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalma az EU-ban

Az Európai Közösségekben 1992-ben a közösségi agrárpolitika részeként, a mennyiségi szempontok háttérbe szorítása és a minőség előtérbe helyezése érdekében kialakított minőségpolitika keretében jött létre az első, a közösség egész területén érvényes közösségi oltalmi forma a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek eredetmegjelölésének és földrajzi jelzéseinek oltalma. A szabályozás célja az volt, hogy ösztönözze a mezőgazdasági termelés változatosabbá tételét, az elismert termékek támogatását. Ez eszköz arra, hogy az agrárgazdasági szereplők számára lehetővé tegye termékeik piaci értékének növelését, védje a visszaélésektől a tagállamok azonosítható földrajzi eredetű termékeit, ezzel biztosítva fennmaradásukat, állandó minőségüket. Az EU-ban az agrárium az egyetlen terület, ahol létezik ilyen közösségi szintű oltalmi, illetve elismerési rendszer.

Olyan mezőgazdasági termékek és élelmiszerek elismerése biztosított ebben a rendszerben, amelyek esetében kapcsolat áll fenn a termék vagy az élelmiszer jellemzői és annak földrajzi eredete között, azaz ezek a termékek csak azon a földrajzi területen belül állíthatóak elő, amely az elfogadott termékleírásokban meghatározásra került. A közösségi szinten elismert termékekről a Bizottság nyilvántartást vezet.

Az 510/2006/EK tanácsi rendelet elfogadásával, a 2006-ban megújult szabályozás legfőbb célja, hogy a bizonyos földrajzi területhez kötődő termékeket jobban megkülönböztethetővé tegye a piacon, ezáltal piaci előnyt biztosítson számukra, tekintettel arra, hogy a terméken kötelező feltüntetni az „oltalom alatt álló eredetmegjelölés”, illetve az „oltalom alatt álló földrajzi jelzés” megjelöléseket vagy az ezekhez kapcsolódó közösségi szimbólumokat. A közösségi szimbólumok jelenléte valamennyi európai fogyasztó számára egyértelművé teszi, hogy a termék sajátos jellege annak földrajzi származásából fakad, ezáltal a termék nagyobb bizalmat élvez.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 1998-ban vezette be és az EU szabályozásával összhangban működteti a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a borok (szőlészeti és borászati termékek), a szeszes italok, valamint a hagyományos különleges termékek elismerésére vonatkozó ún. élelmiszer-minőségi rendszereket. Az említett kategóriákba tartozó termékek meghatározott földrajzi területről való származásuk esetén földrajzi árujelző oltalomban részesíthetők, vagy hagyományos különleges tulajdonságuk révén ismerhetők el. A meghatározott földrajzi területhez kötődő, illetve hagyományos magyar élelmiszerek közösségi szintű jogi oltalmát, illetve elismerését biztosító élelmiszer-minőségi rendszereket közösségi és nemzeti jogszabályok határozzák meg.

A VM honlapján vezetett nyilvántartás a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a szeszes italok, valamint a borok hazai, közösségi, illetve átmeneti nemzeti oltalom alatt álló elnevezéseit, valamint a hagyományos különleges termékeket tartalmazza tematikus rendszerben. Ugyanezen információk és naprakész hírek érhetőek el az Élelmiszer-feldolgozási Főosztály honlapján is.

A Bizottság brüsszeli székhelyén vezeti az „Oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartását”, amelynek elektronikus úton is elérhető formája a DOOR adatbázis, valamint a borok eredetmegjelöléseire és földrajzi jelzéseire vonatkozó E-BACCHUS adatbázist.

Ahhoz, hogy egy termék elnevezése közösségi oltalom alá (ezáltal közösségi nyilvántartásba vételre) kerüljön, a Bizottság eljárását egy, az **ügyfél kérelmére induló**, nemzeti bírálati szakasznak kell megelőznie. A bejegyzés iránti kérelem részeként a földrajzi árujelzőt

termékeiken használni kívánó előállítók, illetve feldolgozók csoportosulásának (egyedi esetben egyetlen természetes vagy jogi személynek) részletes termékleírást és egy ún. egységes dokumentumot kell elkészíteniük. Amennyiben a benyújtott dokumentumok alátámasztják a termék jogosultságát az oltalomra, a VM a Magyar Eredetvédelmi Tanács javaslata alapján, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala egyetértésével hoz határozatot, majd a kérelmet a Bizottsághoz továbbítja.

A döntéshozatalt megelőzi a bejegyzési kérelem tartalmának vizsgálata, valamint a többi tagállamnak biztosított észrevételezési lehetőség, amelyek 2006 óta együttesen legfeljebb másfél évet vehetnek igénybe. A közösségi oltalom iránti bejelentés elfogadása esetén a Bizottság rendeletet ad ki az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel (földrajzi jelzéssel rendelkező) termékről.

A mezőgazdasági termékekre és az élelmiszerekre vonatkozó rendszerben Magyarország által 2012 áprilisáig a Bizottsághoz benyújtott oltalom iránti kérelmeket és azok státuszát a 6. számú melléklet mutatja be. Jelenleg

a) oltalom alatt álló eredet-megjelölésként (OEM) került bejegyzésre:

- Szegedi szalámi/szegedi téliszalámi
- Hajdúsági torma
- Makói (vörös)hagyma
- Gönci kajszibarack
- Szegedi fűszerpaprika őrlemény
- Alföldi kamillavirágzat

b) oltalom alatt álló földrajzi jelzésként (OFJ) került bejegyzésre:

- Budapesti téliszalámi
- Csabai kolbász/Csabai vastagkolbász
- Gyulai kolbász/Gyulai páros kolbász
- Magyar szürkemarha hús

c) átmeneti oltalom alatt áll:

- Kalocsai fűszerpaprika őrlemény (OEM): a termékleírás a Hivatalos lapban 2011. október 14-én jelent meg hat hónapos határidővel kifogásolásra.
- Szőregi rózsató (OFJ): jelentős sikerként könyvelhető el, hogy a bizottsági kérdésekre sikerült megfelelő válaszokat készíteni. A dokumentáció 2010 decemberében megküldésre került a Bizottsághoz, amely a rendelkezésre álló egyéves hivatalos vizsgálatot követően 2011. október 22-én megjelent kifogásolásra hat hónapos határidővel a Hivatalos Lapban. Tudomásunk szerint eddig nem érkezett kifogás.
- Szentesi paprika (OFJ): a kérelem benyújtásra került a Bizottsághoz. A Bizottság levelében jelezte, hogy a kérelem kézhezvételének dátuma 2011. november 30-a, amely tehát egyben a „Szentesi paprika” földrajzi árujelzőre vonatkozó átmeneti oltalom kezdőnapja. Jelenleg a kérelem elbírálásának európai uniós szakaszában az egyéves formai vizsgálat történik.

II. A szeszes italok földrajzi árujelzőire az Európai Parlament és a Tanács által kiadott, a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 110/2008/EK rendelet előírásai vonatkoznak.

A szeszes italokra vonatkozó eljárással kapcsolatban a helyzet annyiban tér el az előző pontban leírtaktól, hogy itt a tagállami és a közösségi oltalmi rendszer egymás mellett, egymással párhuzamosan működhet.

A szeszes italokra vonatkozó rendszerben hazánk európai uniós csatlakozása óta öt, meghatározott földrajzi területen előállított pálinka áll a Közösség egész területére kiterjedő földrajzi árujelző oltalom alatt, ezek a következők: *Szatmári szilvapálinka*, *Szabolcsi almapálinka*, *Kecskeméti barackpálinka*, *Békési szilvapálinka*, *Gönci barackpálinka*. A 2007-es év folyamán az *Újfehértói meggypálinka*, 2008-ban a *Göcseji körtepálinka*, 2010-ben pedig a *Pannonhalmi törkölypálinka* került be a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) által vezetett nemzeti lajstromba.

Magyarország 2010-ben kérte az *Újfehértói meggypálinka* közösségi oltalomba vételét. A kifogásolási eljárás 2011. szeptember 18-án lezárult, kifogás nem érkezett. Ennek megfelelően várható, hogy a lajstromba kerülésére vonatkozó közlemény hamarosan megjelenik a Hivatalos Lapban.

A 110/2008/EK rendelet hatálybalépése óta már önmagában a „pálinka” és „törkölypálinka” elnevezés is oltalmat élvez az EU-ban.

III. A szőlészeti és borászati termékek földrajzi árujelzőinek közösségi oltalmát az egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozó egyedi rendelkezésekről („az egységes közös piacszervezésről”) szóló, 2007. október 22-i 1234/2007/EK tanácsi rendelet határozza meg.

Az új rendelkezések értelmében a korábbi közösségi jogszabályok alapján már oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések automatikusan bekerültek a közösségi lajstromba. A tagállamok 2011. december 31-ig nyújthatták be a Bizottsághoz az adott borokra vonatkozó termékleírásokat és a nemzeti jóváhagyásról szóló határozatot. Az Bizottság törli a lajstromból azokat az oltalom alatt lévő eredetmegjelöléseket és földrajzi jelzéseket, amelyek esetében a tagállamok nem nyújtották be a termékleírást.

A Bizottság által összeállított elektronikus (**E-Bacchus**) nyilvántartás tartalmazza a jelenleg már közösségi oltalom alatt álló magyar bor eredetmegjelöléseket és földrajzi jelzéseket. Az E-Bacchus nyilvántartásban a Badacsony, Balaton, Balatonboglár, Balaton-felvidék, Balatonfüred-Csopak, Bükk, Csongrád, Debrői hárslevelű, Duna, Eger, Egerszóláti Olaszrizling, Etyek-Buda, Hajós-Baja, Izsáki Arany Sárfehér, Káli, Kunság, Mátra, Mór, Nagy-Somló, Neszmély, Pannon, Pannonhalma, Pécs, Somló, Somló Arany, Somló Nászéjszakák bora, Sopron, Szekszárd, Tihany, Tokaj, Tolna, Villány, Zala *eredetmegjelölések* és az Alföldi, Balatonmelléki, Dél-alföldi, Dél-dunántúli, Duna melléki, Dunántúli, Duna-Tisza közti, Észak-dunántúli, Felső-magyarországi, Nyugat-dunántúli, Tisza-melléki, Tisza völgyi, Zempléni *földrajzi jelzések* szerepelnek.

A termékleírások pótlását a 178/2009. (IX. 4.) Korm. rendelet alapján a borvidéki hegyközségi tanácsok a VM részére 2011. május 31-ig nyújtották be.

A VM 2011 decemberében a Bizottság részére a következő eredetmegjelölések és földrajzi jelzések termékleírásait küldte meg:

a) *oltalom alatt álló eredetmegjelölések*: Badacsony, Balaton, Balatonboglár, Balaton-felvidék, Balatonfüred-Csopak, Bükk, Csongrád, Debrői hárslevelű, Duna, Eger, Etyek-Buda, Hajós-Baja, Izsáki Arany Sárfehér, Káli, Kunság, Mátra, Mór, Nagy-Somló, Neszmély, Pannon, Pannonhalma, Pécs, Somló, Sopron, Szekszárd, Tihany, Tokaj, Tolna, Villány, Zala;

b) *oltalom alatt álló földrajzi jelzések*: Balatonmelléki, Dunántúli, Duna-Tisza közti, Felső-magyarországi, Zempléni.

A termelők a jövőben nem kívánják azon földrajzi árujelzőket használni, amelyekre nem nyújtottak be termékleírást.

IV. A **hagyományos különleges terméknek** minősülő mezőgazdasági termékek és élelmiszerek elismerése a korábbi, 2082/92/EGK rendeletet felváltó, a hagyományos különleges terméknek minősülő mezőgazdasági termékekről és élelmiszerekről szóló 509/2006/EK tanácsi rendelet [a továbbiakban: 509/2006/EK tanácsi rendelet] alapján biztosítható az EU-ban.

Olyan termékek elismerése lehetséges ebben a rendszerben, amelyek összetételükben, vagy előállítási módjukban hagyományosak, anélkül, hogy valamely földrajzi területtel kizárólagos kapcsolatban lennének. Tehát ezek a termékek – ellentétben a földrajzi árujelző-oltalmat élvező termékekkel – EU bármely tagállamában előállíthatók, de csak az elfogadott termékleírásokban meghatározott hagyományos alapanyagokból és/vagy hagyományos eljárás alkalmazásával. A közösségi szinten elismert termékekről a Bizottság nyilvántartást vezet.

A 2006-ban megújult szabályozás célja, hogy biztosítsa egyes, jellegzetes tulajdonsággal bíró hagyományos termékek számára a piacon való megkülönböztetés lehetőségét, egyúttal piaci előnyt is, tekintettel arra, hogy a terméken kötelező feltüntetni a „hagyományos különleges termék” megjelölést, vagy az ahhoz kapcsolódó közösségi szimbólumot.

Az 509/2006/EK tanácsi rendelet szerint ahhoz, hogy egy termék bekerülhessen a rendszerhez tartozó nyilvántartásba olyan különleges tulajdonsággal kell rendelkeznie, amely egyértelműen megkülönbözteti az azonos kategóriába tartozó más hasonló termékektől vagy élelmiszerektől. A különleges tulajdonság vonatkozhat a mezőgazdasági termék, illetve élelmiszer lényegi jellemzőire vagy előállítási módszerére vagy az előállítás során érvényesülő egyedi feltételekre. A terméknek emellett hagyományosnak is kell lennie, azaz a közösségi piacon a nemzedékek közötti átadáshoz szükséges időtartam – általában egy nemzedéknyi időtartamnak tekintett idő, legalább 25 év – óta bizonyítottan jelen kell lennie és hagyományos alapanyagból kell készülnie, vagy hagyományos összetételűnek kell lennie vagy hagyományos jellegű előállítással és/vagy feldolgozással kell készülnie. Az 509/2006/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályokat a Bizottság 1216/2007/EK rendelete, a nemzeti végrehajtási szabályokat pedig a 15/2008. (II. 15.) FVM rendelet állapítja meg.

A „*tepertős pogácsa*” hagyományos különleges termék közösségi elismerése iránti kérelem nemzeti szintű elbírálására 2009. év folyamán került sor. A termékleírás 2010 szeptemberében megküldésre került a Bizottsághoz. A Bizottság az egyéves vizsgálati idő során kettő alkalommal intézett kérdéseket a kérelmezőhöz, ezek alapján a termékleírás módosítása is megtörtént. A termékleírásnak az EU Hivatalos Lapjában való közzététele a közeljövőben várható, és ezzel kezdetét veheti az eljárás ún. kifogásolási szakasza, amikor a tagállamoknak hat hónap áll rendelkezésre a kérelemmel szembeni kifogás megtételére.

Az EU Hivatalos Lapjában 2009. december 24-én a közösségi kifogásolási eljárás részeként megjelent a „*Pozsonyi kifli*” (vagy „BRATISLAVSKÝ ROŽOK” vagy „PRESSBURGER KIPFEL”) hagyományos különleges termék bejegyzésére vonatkozó, Szlovákia részéről benyújtott kérelem. Magyarország részéről a Magyar Pékszövetség a Magyar Cukrász Iparosok Országos Ipartestületével együtt nyújtott be kifogást a termékleírásban szereplő receptúrával kapcsolatban. Jelentős sikerként könyvelhető el, hogy a kétoldalú tárgyalásoknak köszönhetően a megegyezés 2011 májusában megszületett, és a termékleírás oly módon került módosításra, hogy annak alapján bármely hazai előállító el tudja készíteni a terméket. Tekintettel azonban arra, hogy jelentős módosítások kerültek a dokumentumban átvezetésre, így a Bizottság kifogásolásra ismételten megjelentette a termékleírást a Hivatalos Lapban 2011. szeptember 30-án.

A Magyar Cukrász Iparosok Országos Ipartestületével egyeztető tárgyalásokat kezdeményeztünk a *Dobos torta*, a *Rigó Jancsi* és a *Rákóczi túrós* tradicionálisan magyar termékek hagyományos különleges bejegyzésével kapcsolatban. Várhatóan a közeljövőben a termék-leírások el fognak készülni, melyekhez a szakmai segítséget a VM adja.

A I.–IV. pontokban ismertetett négy rendszer közös célja, hogy ösztönözze a mezőgazdasági termelés változatosabbá tételét.

V. A mezőgazdasági termékek minőségrendszereiről szóló tanácsi és európai parlamenti rendelet-tervezet

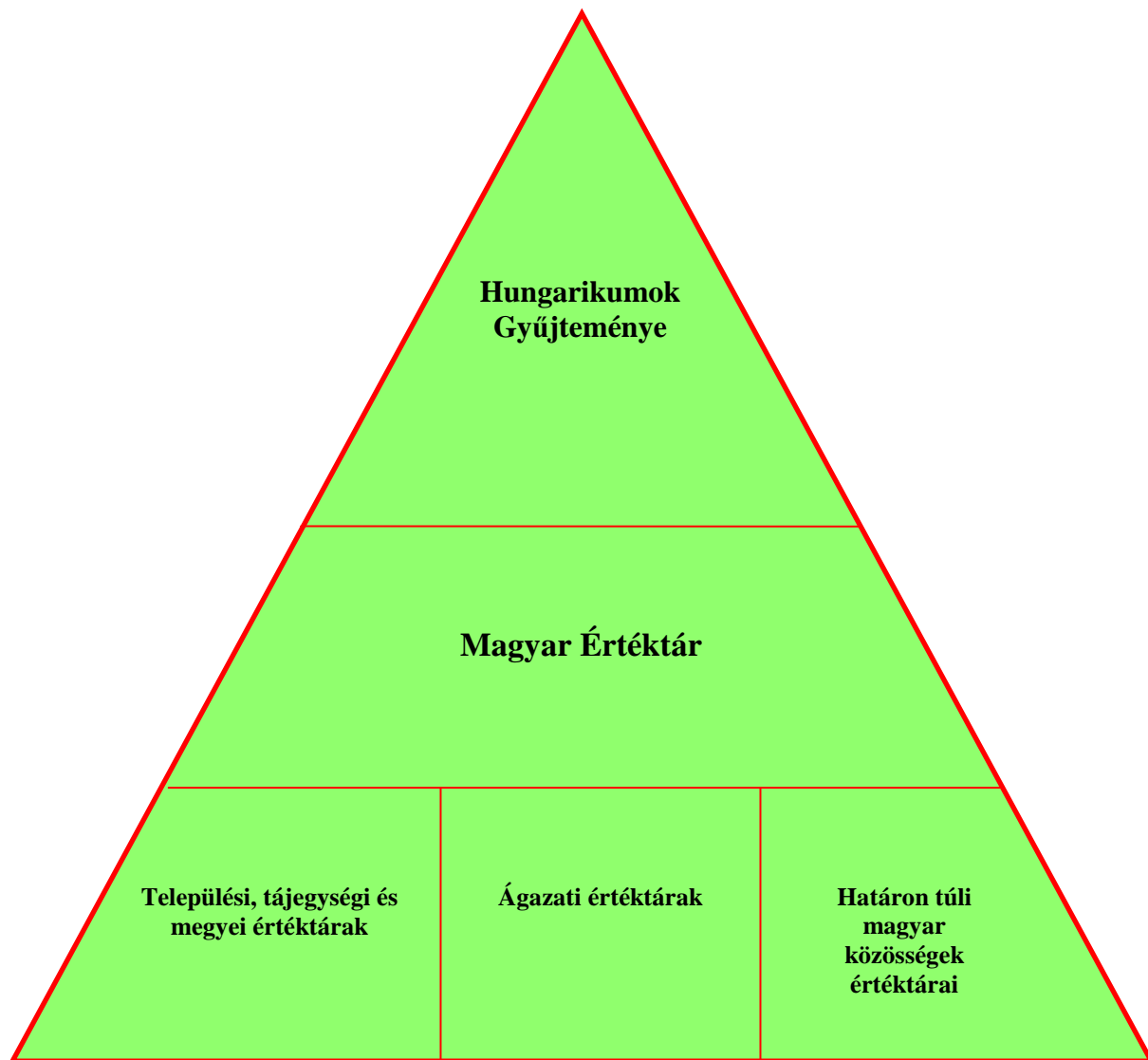
I. Az uniós tervezet ismertetése

A mezőgazdasági termékek minőségrendszereiről szóló tanácsi és európai parlamenti rendelet tervezete az 509/2006/EK és az 510/2006/EK tanácsi rendeleteket egyesíti, továbbá egy új minőségrendszer keretében fogja össze az ún. minőségre utaló választható kifejezéseket.

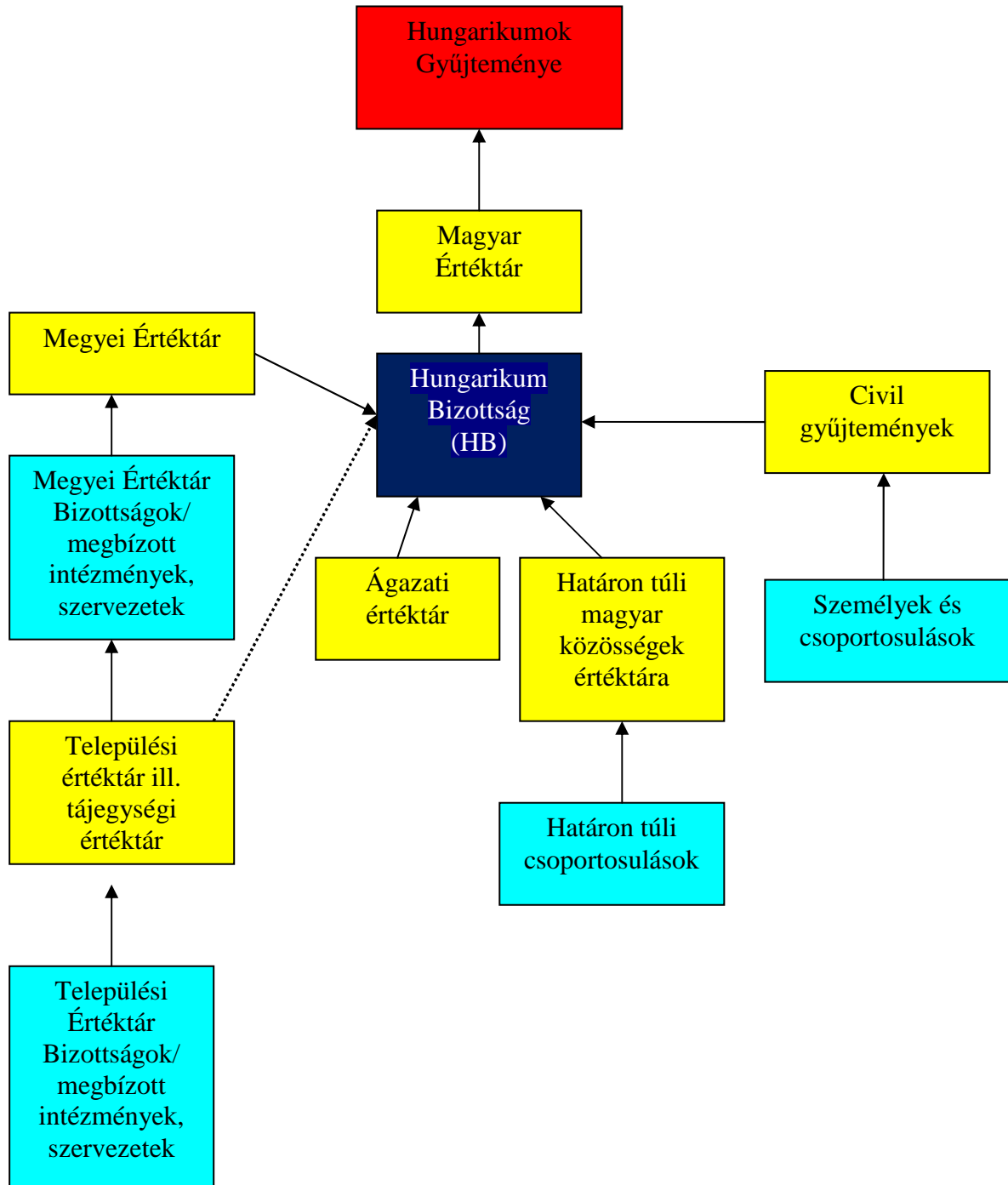
A tervezet célja tehát a földrajzi árujelzők (oltalom alatt álló eredetmegjelölés - OEM és oltalom alatt álló földrajzi jelzés - OFJ), a hagyományos különleges termékekre és a minőségre utaló választható kifejezések (pl. „szabadtartású”, „hidegsajtolásból nyert”) meglévő uniós rendszereinek egységes keretbe foglalása, megerősítése és pontosítása. A javaslat a földrajzi árujelzők és a hagyományos termékek esetében közös, egyszerűbb és rövidebb bejegyzési eljárást vezet be, továbbá pontosítja a védjegyek és a földrajzi árujelzők közötti kapcsolatot, a kérelmeket benyújtó csoportosulások szerepét és a hagyományos különleges termék fogalmát.

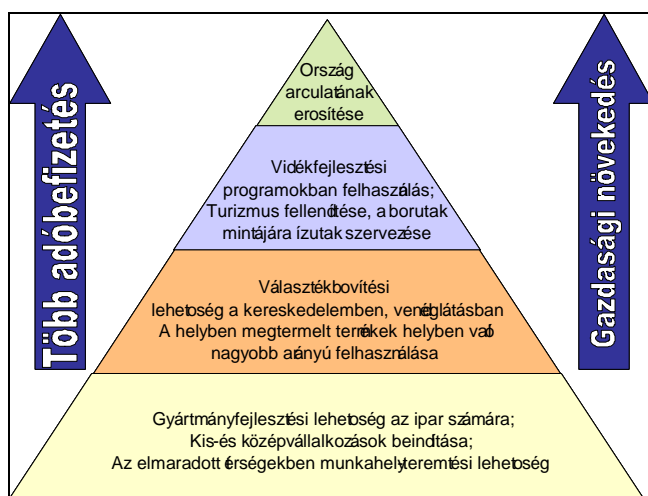
II. A tárgyalások során érvényesíteni kívánt célok, nemzeti és közösségi érdekek

A magyar elnökség célja a tárgyalások során egyrészt az volt, hogy az 509/2006/EK és az 510/2006/EK tanácsi rendeletek összevonása során a tagállamok ne veszítsék el korábbi jogosultságaikat, továbbá, hogy a Lisszaboni Szerződéshez történő adaptáció keretében olyan kérdések ne kerüljenek delegálásra a Bizottsághoz, amelyek esetében a végrehajtásnak egységes feltételek mellett kell végbemennie. A mindenképpen delegálásra kerülő kérdéseknél az volt a célunk, hogy a Bizottság valamilyen módon továbbra is kötelezve legyen a tagországi szakértőkkel való egyeztetésre a döntéshozatalok előtt. Ezt a tervezet preambulumban írásba is foglaltuk. Tagállamként hazánk célja továbbra is az, hogy azok az intézkedések, amelyekben szükséges az aktív tagállami közreműködés, és amelyek egységes alkalmazást igényelnek, lehetőleg továbbra is végrehajtási jogi aktus keretében szerepeljenek a tervezetben, a delegált jogi aktusok pedig egyértelműen kerüljenek megfogalmazásra.

Magyar Nemzeti Értékpiramis

A magyar nemzeti értékek azonosítása és rendszerezése

A hagyományos termékek fejlesztésének eredmény-piramisa¹

¹ Dr. Szakály Z.-Pallóné Dr. Kisérdi Imola-Dr. Nábrádi András (2010): Marketing a hagyományos és tájjellegű élelmiszerek piacán c. szakkönyv, Kaposvár, 33. p

Konferenciák a Hungarikumokról*Jelentős konferenciák, szakmai fórumok*

- 2010-ben folytatódott a 2009. szeptember 26-án megkezdett parlamenti konferencia sorozat, amely helyzetképet adott a hungarikumokról, a kárpát-medencei értékekről, helyi és közösségi erőfeszítésekről, az országgyűlési határozatról és a törvényhozás új feladataitól:
 - 2010. január 23. Hungarikumok a Parlamentben II. konferencia
 - 2010. szeptember 25. Hungarikumok a Parlamentben III. konferencia
 - Az I. Magyar Világtalálkozó keretében Magyarsághíd – Hungarikum Konferencia (Balatonlelle, 2011. július 1.) került megrendezésre
- 2010. augusztus 28-án a III. HÍR-es Íz napok keretében HÍR védjegy konferenciára került sor.
- 2010. február 5-én és 2010. április 15-én TRUEFOOD kerekasztalt rendezett az Élelmiszergyártók- és feldolgozók Országos Szövetsége (ÉFOSZ):
- 2010. március 18-án és május 13-án Hagyományos Termék Kerekasztal ülésekre került sor a VM-ben (EOQ MNB – Slow Food közös szervezés).
- 2010. május 19-én a VM Színházteremben került megrendezésre a Hungarikumok, védjegyek és földrajzi árujelzők c. konferencia (EOQ MNB - Magyar Védjegy Egyesület).
- Magyar Vidék Akadémia konferenciasorozatot szervezett a helyi termékekről (szervező: VKSZI):
 - Budapest, 2010. december 10.
 - Kaposvár, 2011. január 27.
 - Tokaj, 2011. március 10.
- A Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége (FATOSZ) „Hagyományok – Ízek – Régiók” szakmai tájékoztató füzetet adott ki azzal a céllal, hogy felhívja a figyelmet és népszerűsítse a kezdeményezést.
- 2011. június 20-án, EU elnökségi rendezvényként került sor Budapesten a Minőségügyi Világkongresszus Agrifood Szemináriumára. A VM Színháztermében megrendezett EOQ nemzetközi konferencián a Bizottság, a tagállamok és a magyar elnökség képviselői, szakértőit adtak tájékoztatást a résztvevőinek az európai minőségi és innovációs politika eddigi eredményeiről és további feladatairól. A Magyar Pékek Fejedelmi Rendje és a MOSZI Szikvízkészítő Ipartestület pedig HÍR védjegyes termékeiből tartottak termékbemutatót és kóstolót az előadások szüneteiben a résztvevőknek (117 regisztrált résztvevő).
- 2011. szeptember 29-én az OMÉK-on Védjegyek és földrajzi árujelzők címmel konferencia került megrendezésre a HUNGEXPO 25. Pavilonjában (VM– AMC – Magyar Védjegyegyesület – HNT – EOQ MNB közös szervezés).

- Népművészet és néphagyomány szerepe a vidékfejlesztésben - konferencia sorozat. Rendező: Muharay Elemér Népművészeti Szövetség. 2011. április 29-30. Varsány, május 6. Gencsapáti, október 7-9. Bonyhád.

A HÍR védjegyhasználati jogosultságot elnyert termékek**A 2009. évi pályázat nyertesei**

Pályázók száma: 17

Termékek száma: 47 (50 – 3)

- Csoportosulás: 3
- Egyéni termelő: 6
- Cég: 7
- Egyéb (pl. iskola, önkormányzat): 1

Termékek megoszlása ágazatok szerint*Sütőipari, édesipari és cukrászati termékek (29):*

- Gubarúd
- Dübbencs
- Fehérvári kukoricás kenyér
- Fumu
- Győri páros zsemle
- Házi jellegű kenyér morzsoltkával
- Hótkőn sült perec
- Kenyérlángos
- Kulcsos kalács
- Kunsági perec
- Kürtőskalács
- Matyó kalács és perec
- Mindszenti kalács
- Miskolci krumplis kenyér
- Pacsni
- Pászkakalács
- Rétes
- Rongyos kifli
- Sóskalács
- Szegedi vágott kenyér
- Szilvalekváros hájas tészta
- Vesu
- Orosházi banán
- Paprikás kifli
- Tepertős pogácsa
- Dobostorta
- Zserbó
- Szegedi kenyér
- Grilláztorta

Tésztafélék (2):

- Tésztagomba
- Macskatalp

Friss vagy feldolgozott zöldség/gyümölcs (1+4):

- Szentendrei-szigeti számóca
- Penyigei szilvalekvár
- Somlekvár
- Bodza lekvár
- Hatvani Aranyfácán sűrített paradicsom

Fűszernövények, ízesítők (3):

- Erős Pista
- Édes Anna
- Piros Arany

Friss hús és húsipari termékek (4):

- Magyar racka tökehús
- Magyartarka marhahús
- Gyulai kolbász
- Kőrösi Sódar (hústermék)

Tejtermékek:

Gulyás gomolya

Italok:

- Pannonhalmi törkölypálinka
- Szikvíz

Élő állat:

Hortobágyi magyar racka

A 2010. évi pályázat nyertesei

Pályázók száma: 16

Termékek száma: 28

- Csoportosulás: 3
- Egyéni termelő: 8
- Cég: 4
- Egyéb (pl. iskola, önkormányzat): 1

Termékek megoszlása ágazatok szerint*Sütiipari, édesipari és cukrászati termékek (16):*

- Böszörményi Bobajka
- Böszörményi házikenyer
- Böszörményi darunyak
- Böszörményi dübbencs
- Böszörményi parasztkifli
- Kapros kalács
- Káposztás pogácsa
- Kenyérlángos (a termék már HÍR védjegyes)
- Kótt túrós béles

- Szilvás lepény
- Debreceni mézeskalács
- Debreceni vert mézes
- Ceglédi csíramálé
- Csongrádi búzacsíramálé
- Kemencés Borjúkötél
- Rábaközi perec

Friss vagy feldolgozott zöldség/gyümölcs (2+4):

- Fertőd vidéki sárgarépa
- Hegykői petrezselyemgyökér
- Penyigei szilvalekvár (a termék már HÍR védjegyes)
- Somlekvár (a termék már HÍR védjegyes)
- Nagypapa almaaprikája káposztával töltve
- Nagypapa fűszerpaprikája darálva

Fűszernövények, ízesítők (2):

- Fűszerpaprika-őrlemény
- Szegedi fűszerpaprika-őrlemény

Friss hús és húsipari termékek (2):

- Kiskunsági mangalicakolbász
- Szegedi tükrös ponty (filé)

Tejtermékek (5):

- Lajta sajt
- Pálpusztai sajt
- Moson megyei (Ilmici) csemege-sajt
- Óvári sajt
- Tea sajt

ÖSSZESÍTÉS

Összesen 47+28, azaz 75 termék viselheti a HÍR védjegyet.

**Nyilvántartás az oltalom alatt álló földrajzi árujelzővel ellátott mezőgazdasági
termékekről és élelmiszerekről**

	Földrajzi árujelző	Átmeneti oltalom keletkezésének napja	Közzététel megjelentetése (EU HL C sorozat)	EU bejegyzés megjelentetése (EU HL L sorozat)
1.	Alföldi kamillavirágzat OEM²	2005. 12. 12.	2010. július 16. Hivatalos Lap <u>C192 2010. 07. 16.</u>	2012. február 24. Hivatalos Lap <u>L 54 2012. 02. 25.</u>
2.	Budapesti téliszalámi OFJ³	2004. 10. 18.	2008. augusztus 13. Hivatalos Lap <u>C206 2008. 08.13.</u>	2009. április 21. Hivatalos Lap <u>L101 2009.04.21.</u>
3.	Csabai kolbász/ Csabai vastagkolbász OFJ	2004. 10. 18.	2009. október 16. Hivatalos Lap <u>C248 2009. 10.16.</u>	2010. június 19. Hivatalos Lap <u>L154 2010.06.19.</u>
4.	Gönci kajszibarack OFJ	2004. 10. 18.	2010. szeptember 14. Hivatalos Lap <u>C247 2009. 9.14.</u>	2011. május 20. Hivatalos Lap <u>L133 2011.05.20.</u>
5.	Gyulai kolbász/ Gyulai pároskolbász OFJ	2004. 10. 18.	2009. október 16. Hivatalos Lap <u>C248 2009.10.16.</u>	2010. június 19. Hivatalos Lap <u>L154 2010. 06.19.</u>
6.	Hajdúsági torma OEM	2004. 10. 18.	2009. február 18. Hivatalos Lap <u>C39 2009.02.18.</u>	2009. október 22. Hivatalos Lap <u>L277 2009.10.22.</u>
7.	Kalocsai fűszerpaprika- őrlemény OEM	2004. 10. 18.	2011. október 14. Hivatalos Lap <u>C303 2011.10.14.</u>	
8.	Magyar szürkemarha hús OFJ	2009. 04. 07.	2011. március 17. Hivatalos Lap <u>C83 2011.03.17.</u>	2011. december 14. Hivatalos Lap <u>L330 2011.12.14.</u>

²oltalom alatt álló eredetmegjelölés

³oltalom alatt álló földrajzi jelzés

	Földrajzi árujelző	Átmeneti oltalom keletkezésének napja	Közzététel megjelentetése (EU HL C sorozat)	EU bejegyzés megjelentetése (EU HL L sorozat)
9.	Makói vöröshagyma/ Makói hagyma OEM	2004. 10. 18.	2009. március 24. Hivatalos Lap <u>C70 2009. 03.24.</u>	2009. november 6. Hivatalos Lap <u>L290 2009.11.06.</u>
10.	Szegedi fűszerpaprika- őrlemény/ Szegedi paprika OEM	2004. 10. 18.	2010. február 20. Hivatalos Lap <u>C44 2010.02.20.</u>	2010. november 4. Hivatalos Lap <u>L286 2010.11.04.</u>
11.	Szegedi téliszalámi/ Szegedi szalámi OEM	2004. 10. 18.	2007. április 20. Hivatalos Lap <u>C86 2007.04.20.</u>	2007.december 15. Hivatalos Lap <u>L330 2007.12.15.</u>
12.	Szóregi rózsató	2004. 10. 18.	2011. október 22. Hivatalos Lap <u>C310 2011.10.22.</u>	
13.	Szentesi paprika	2011. 11. 30.		